

ACC. N:R. M. 7146:1-40.

Landskap: Småland Upptecknat av: Carl Viking
Härad: Upplandinge, Sandvåda Adress: Furåkra, Kråksmåla
Socken: Hghult, Kråksmåla Berättat av: f.d. byggm. N. Gustavsson
Uppteckningsår: 1941. Född år 1852 i Kråksmåla sm.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

V:18.

Tak is och takstol (Etn. II: 18; 19.)

Halmtak. (Etn. II: 17.)

s. 1-40.

s. 4.

exp. att. 18

Landskap: *Småland.* Upptecknat av: *Carl Viking.*
Härader: *Uppvidinge & Åudhög.* Adress: *Furåkra, Kråksmåla.*
Socken: *mai: Högshult & Kråksmåla.* Berättat av: *M. Gustavsson.*
Uppteckningsår: *1941.* Född år: *1852.* i *Kråksmåla socken.*

*Uppteckningen utgör omedelbar fort-
sättning. Takräs och Takstol.*

Vol. 2.

Sidor: 21-32.

Särskilt 3. Blad teckningar.

Skriv endast på denna sida!

Obs! Mr. Gustavsson är våra orters äldste Byggnästare.

ACC. N:R. M. 7146 : 1-40.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
Häraden: Upplands ö. Häradet Adress: Furåkra, Kråksmåla
Socken: namn: Älgåkra i Kråksmåla Berättat av: F.d. Bygg. M. Gustavsson
Uppteckningsår: 1941. Född år 1852 i Kråksmåla socken.

Uppteckningen berör Takås
och Takstol. Ur svensk
folk kultur sektion II. Lästerna
18. och 19.

Vol: 1.

Sidor: 1 — 20.

Härför s. blad teckningar.

Obs! F.d. Byggnästaren Mandus Gustavsson, född 1852 i Barkebo, Kråksmåla socken, Kalmar-län, adr: Barkebo, Fröskelst. Gustavsson liksom hans fader Gustav Svensson, vara våra orters äldste Byggnästare. Mr. Gustavsson är en pålitlig rättsman.

Skriv endast på denna sida!

Avdelning 1. belyser s.k. "Isakus".

Förste åtskilliga ombyggnader.
Enligt fädernas samfliga utsagor, så
ära d. s. k. Isakusens historia mycket
gammal. Dess tillvara går till He-
denhäs. Vi hava stöd för denna
utsaga. Vi läsa Historiskt, att de
gamle "Vikingarna" (Pirater) om vintre-
na sutta hemma, skaffade och skäp-
te sina spjut och enkerbilar, och
drucka mjöd under "lotad år". Obs!
Här framträder tydligen de gammal-
tida "Byggänsboerna". Att åsarna
voro släpiga berodde i stort på att
man eldade på en grästenhäll mitt
på ler och jordgolvet, inget rökpång,
ingen karnsten. Rökön gick såhär sig
ut genom en glugg vid "Byggäsen." Ej

underligt att man talat om "kopad
is. Våra äldsta ryggåshus voro på boud-
gårdarna hos art barken höga eller be-
da. Den högst liggande barkäsen hette
"ryggås" och var av väl barkad (ej be-
dad) furu. Den var också grävt av ä-
rarna. "Ryggäsen" ändar voro ver-
fädda $\frac{2}{3}$ av sin tjocklek i röstens
översta timmer bek skjuta ryggä-
sens ändar utöver röstet 10-12. Kmn.
Den platsen där ryggäsen var infäst
i översta röstens timmer hette "Nackea".
När ämre ridor om ryggäsen gick para-
belt med denna en "Gicås" (Läs kidaas!).
Den var av samma träslag som rygg-
äsen men smärre för öfrigt lika.
"Gicåsarna" ändar vilade på röstet och
voro infädda däri och skjuta utöver

3.)
röster likasom ryggåsen. Den utskjutande bakdelen utgör röset "Fakhus". Teckning N:o 1 a. Visar ost ärsarna sedda från gaveln i aldrig fähus hos hantver: Janne Carlsson, ad. Kråksmåla "Kyrkby" "Kråksmåla. Obs! Alla huset byggd i "Knutshytte" av av liggande kimmer! år 1834. Rader det. Obs! Förklaring över teckning N:o 1 a. 1. är "Ryggåsen" sedd från ändan. 2-2. är "ricärarna" sedda från ändan. 3-3. är "Vindskidorna" två till antalet. 4. är "Röset" kimmer. 5-5. är en del av gaveln "Knutskallar". Obs! Missförstå ej teckningen, ty den är fullt tydlig! Obs! Stöttor i gavlar-na för att uppbära ryggåsen och "ricärar" har här oss förkammit endast i "stolparskjut eller och i i skjutet till våra

gammaltida "Rökbastor," varann läng-
re fram i oppsteckningarna. Obs! Se
hittills beskrivna åarna vara den
samma lämpade sig för "forutak och
vedtak. Men halmtak och av gam-
malt i våra orter, ej å hus med eldstä-
der, men Fähus, Kallar, logar och Läder.
I det gammaltida halmtaket åter-
finna vi "Pyggåsen" liksom i före-
gående är oppstecknat, men inga "rie-
åsar; utan stänger av barkat furu i
samma längdriftning, som pyggåsen.
Men stängerna låga blott 18. Kunn från
varandra och deras ändar skjuta ut-
över röstena och vara infällda i tim-
ret liksom pyggåsen. På dessa stäng-
er vilar d. s. k. "Halvflaskorna" och de
18. rummen mellan varje stäng hefte etc

Betr. II: 17.

5.)
"steg." Obs! Förväxla intet en bemäl-
da stänger med de Björkraffar som
lades på halinen över stängen, då hal-
men fastbandsom raft och stäng med
de små, vridna björkvidjorna. Sen-
na förklaring nödvändig för att
håglärde må bättre förstå teckning
Nº 1. b. som visar oss ryggsäsen och
ändarna av bemälda stänger.
Förklaring över Teckning Nº 1. b. 1. är
"Ryggsäsen" Obs! Alla sorna visar ändan-
da bemälda stänger. "3. Gula rän-
derna visar halinen." "4. Visar pinnets i
röster." 5.-5. Är en del av "Knutskal-
larna." "6. Är s. k. Sparraryttare." Set
ristuända hör ej till åsar eller stäng-
er, men det måste höras till teckning-
en, om den skall vara fullständig.

6.)

ACC. N.R. M.7146:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Obs! Motivet till teckning N:o 1. b. är från
kråksmåla socken hos Lantbr: Vilhelm
Svensson, adri: Timramåla, Fröskelår.
I Frågelistan sidan 7 visas b. a. "Sax-
stöd" i bod från Upppland. Vi bygga
numera våra halmbak på detta
sätt när vi "Göra hängare" Röst" på
gammaltida hus. Obs! Då riva vi rös-
terna och gagna "Saxstöd", men sen
spikas rösterna in med plank. Nu
tecknar jag in ett sådant "Saxstöd" enär
det i Frågelistan är tydligt nog. Obs!
Men jag skall i teckning N:o 2. c. visa
tydligt ett sådant räste inspiakat med
Plank. Läs däräm på sid: 6. i opp-
teckningarna!! - Förklaring över tek-
ning N:o 2. c. "t-t." är det en "Sparra-
ryttare", som avsåg att kvarhålla

halmen över den kvarvarande ryggåsen.
"2. är ändan av den gamla, kvarva-
rande ryggåsen." 3.-3. Det gula partiet
visar halmen: "Alla 4-korna visar än-
darna av stängerna som utgöra un-
derlag för halmen." Obs! Stängerna kvar-
hålls av i spanten inslagna furu-
dymplingar, som synas i teckningen.
"5. är det nya räcket som består av $1\frac{1}{2}$
sum fjocka bräder ^{plankor} spikade i dels det
gamla gaveltimret, dels i "Takspranken"
(vilket är det samma som prägelstaut
"Saxstads." 6.-6. är det av gamla, timra-
de gaveln med synliga "Knutkällar" 7.-7.
Detta motiv senast från en Högskult-
socken en hel Lada gårdslänga under
halmbak. Huset nybyggt 1845-1846. men
då med åsar och vedbak. Halmbäckt

8.)

ACC. N:R. M7146:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1902. reparerat 1927. adr: Lantbr: Lud-
vig Jansson, Krokshult "Fröske."
Obs! Märk nog följande!! Våra f.d. "Taks-
spant" hade alltid "Kaubjälke" (träs-
lå), som förenade de 2. stödbenen
dessa sauer om det var sax eller
utan sax å "spantet". Märk att såda-
na stödben bilda ett "Taksphant"
tillhåpa. Obs! Jag skall å teckning
n:o 3. d. visa ett sådant "Taksphant" med
ryggå, men även hur spantets nedre
ändar vara fästade å husets läng-
väggar. Förklaring över teckning n:o
3. d. "1. är ändan av ryggåsen." 2.-2. "Stöb-
nen, som bilda "Taksphantet" 3. "Kau-
bjälken." 4.-4. "Väggband" och fäster av
husets längsidor. 5.-5. Symlingar varmed
spantet fasthålls i fördjupningarna i vägg-

9)

ACC. N:R. M. 7146 : 9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

banden. Detta mön från Lauter: Frans
August Karlsson Ladugård. Byggt 1848, adr:
Lindshult, "Kråksmåla". Men man
kan vara berättigad fråga, kunde
t. ex. "Takspanens" nedre ändar fastgöras
även t. ex. på "Bindestockarna" (Se två
bjälkar, som sammanbinda husets
längväggar.) Ja, det kunde man,
se teckning n: 3. e. Obs! Förklaring
över teckning n: 3. e. "1. För ändarna
ryggåren." 2-2. Se två spöden, som kalli-
ka med "Hambjälken 3" bildas "Takspan-
et." "4-4. Synlingar, som fasthålla span-
et på bindestocken. 5-5. Bindestockens
ändar." 6-6. "Väggbandet" var på Bindestocken
vilat med sina två ändar. För att
undvika att vi missförstå varandra
bör sägas att samtliga timmermän kal-

Lade "Väggbandet" för "Ringan och dess virke för ringpräden". Så märkte vi nog! Det var ej blott vid gavlarna detta takunderlag ("Spanten") fordrades. Var huset långt så kunde det vara upp till 8. Spant med 6. alnars mellanrum mellan varje spant oavsett om dam hade sat eller saknade sat. Vidare skola vi märka, att dessa "Spant" lämpade sig för halvm; som nu upphöjts sedan skagpräskningen slöt. Vidare lämpade dam sig för spän men de anslade stängerna utbyttes då mot s. k. "Läcktebräder", som spikades på spanten i samma ländrickning som ryggen. Även för tegel lämpade sig dessa takspant, men läcktebräderna måste då vara "Spantade." Men detta förekom

11.)

ACC. N:R. M. 7146 ://.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

inbet i gammal tid; utan man la-
de ett "schick" näver på läcktebräder-
na, så spikades sedan listorna dit
som fästen för tegelpannorna. Egen
reflex. Det kan tyckas av höglärde, att jag
stundom aviker från finnet. Obs! Men
frågelistan är klappordigt och för att
grundligt visa sammanhanget från
det ena till det andra är det nödvän-
digt; helst då jag har en så praktisk
sagesman, som "Mandus Gustavsson",
hans utsagor äro att Lifa på. — Obs!
Vad de äldriga åsataken vora av för
material, så var det å stugor läckten,
näver och bora, men å fästen stallar
loge och lador, Läckten näver och bak-
ved. Några flera sorter veta vi intet.
Obs! På Vass ersatt halv är väl känt, men

12.)
Sett är för Lantbr.; som bor våra skär-
gårdarna där haesvass finnes, den är
f. o. m. starkare än råghalm vattfräse
svedjelande. — Obs! Waga!! Sen
tiden 1840. har här icke byggts någ-
ra hus med åsar, men kratts detta
finnes en och annan mansgårds-
byggnad kvar i samma skick, Obs!
men torbruket är borta utan vidare
ombyggnad. Set har tillgött så, torven
har skottats av, men Läckten och
nåver har fått ligga kvar på åsar-
na. Så har man ovan nåveru spikat
de listor, som utgjör fästen för de gamla
pannorna s. k. "Lertegel." Så är det b. a.
i mitt gamla barndanshem i Kroks-
hult, Älgshults socken, som äges av Lantbr.
W. K. Fraksen. adr: Krokskult, "Frösche.

13.)

ACC. N.R. M. 7146.13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Likaså en stor mansgädsbyggnad i Lunds-
hult, kräksmåla rocken, ägdes av Lantbr:
Svivid Jansson, adr: Lunds-hult "Kräks-
måla. m. f. Obs! Men fähus, läge, lador
o. s. v. med gamla åsmetaden finnes ef-
nu men i min barndom var här många
som antingen rivits eller blivit "am-
röstade" i enlighet med vad oppfack-
ningarna meddelat. Obs! Se s. k. "Tak-
spanten" äro närmast efter åsarna och
dateras sig tiden 1840. till 1875. ungefär.
Så började man hos oss med s. k.
"takstolar" förre "Taksparaten", och skall
därför något längre fram oppfacknas
och med reckningar betygas. Obs! Se hit-
tills antade taken dateras sig från tiden
1880. eller före, och hava varit till 1900. f. ex.
bemälda "årstöver" som finnes en och an-

14.)

ACC. N.R. M⁷146 :14.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

nan ännu. Obs! Förväxla ej "Åstova"
med "Byggsstova" i världrigmening i
"Åstovaverne" finnes Panclning. Alla.

Att man har en "kicäs" på varje
sida ryggåsen är opptecknat och
belyst med teckningar; men i stora
hus t.ex. på herregårdar och i präst-
gårdar har det varit 2. "kicäsar" på
var sin sida om ryggåsen. Obs!
detta under varje "kikfall." Men fle-
ra sidosäsar verka inte vi. Obs! Obs!
Frägelistan säger "ja, kanske en mellan
varje stock i gavelrästet. Obs! Förvät-
la nu inte bemälda spänger med
"kicäsarna." Det var 2. skilda saker, men
det kan ju lätt ske, därför denna an-
märkning, minus teckningar N^o 1. b. och N^o 2. c!

15.)

ACC. N.R. M. 7146 : 15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Att stötter i röskena begagnats för
ryggås och sidoåsar har förekom-
mit endast i stolparskjul, och baste-
skjul har ast. Se teckning N:4. f. N:4. g.
Att sidoåsarna lagts opp på de ut-
skjutande "hambjälkarna" veta vi
inte. Obs! Om t.ex. "Hambjälkarnas"
ändar skjäfa utöver städbenen, som
bilda talksplantet så var det inget lämp-
ligt fäste för sidoåsarna. Endast
de antaldade stängerna i Halmstak
kunna vila på i städbenen, (spanta)
inslagna symulningar. = (Träslubbas.) Obs!
Följande! Ryggåsen gråst, rund och
väl barkad. Sidoåsarna avvalut
lika i allt, som ryggåsen, men $\frac{1}{3}$ små-
rare. Flanorna = (stängerna) smalast
men väl barkade, alla runda. Fyrkan-

16.)

ACC. N.º. M. 7146:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tiga eller annars hantiga äsar och stäng-
er hava vi ej brukat. —

Frägelstån: "Om huset är långt, så be-
håva äsarna spädjas inne i huset. Det
är absolut ricktig, men ej allena stäl-
jas utan "Skarvas" (uklättas på läng-
den för att nå över hela husets längd.

Förklaring över teckning N.º 4. f. "1-1. Ryggäs-
ändan med sitt städ." "2.-2. "Pisäsarerna"
med var sitt städ." "3. 3. "Bindestock" var-
på stöttorna vilar. — 4-4. Stöttor, som
uppbära bindestacken. Stöttornas med
se ändur vila på var sin sten. —

Förklaring över teckning N.º 4 g. "1-1. Stäl
till ryggäsen." "2.-2. Städ till "Pisäsarerna." "5.
bindestock varpå bemälda städ vilar. Alla
treor visa stolpar (städ) som i gaveln upphä-
när mest bindestack 5. och i längsidorna

18.)
"Väggbandet" Obs! fast vi inte kunna tala om
"väggband"-(ringträ) i vanlig mening ty här
finnes ej väggar eller gavlars på vanligt
sätt. Alla pyrorna äro smärtaförs, som
stödjande dels stolparna 3. dels "Väggbandet"
o. o. Obs! I sådana skjul fanns och i mina
pojkar uppför Norra Landsvägen (Kol-
mar = Ekja-Landsvägen) och Gagnades
till "Fädeskallar" när vi ködde föror till
Kalmar. — Obs! I sid: 18. Skola vi här red-
göra för teckning N:o 5. h. huru man i äld-
rigtid "skarvade"-(upökaka) byggäsen
vid behov. "Skarven" hette på de gam-
la ordsbyggnästarens hinnerman uttryck
för "blefant"; ty där höll den stark,
som ett djur. Beakta huru de utfor-
made klaksarna 1.-2. gripa in så äro
kan omöjligt slita på längden.

Teckning n:o 5. i visar hur man "skarva-
de" (förlängde ricårarna) Om sådan "skarv"
sades vara "spettad" samman och
så hölls skarven tillhopa medelst 2.
små inslagna trädynlingar. —

Teckning n:o 5. 7. Stavar eller stänger) vara
ej ihopskruvade. De lades ihop med sina
smalaste ändar ett stycke bort på var-
andra som synes i teckningen vid x.
Obs! Nu märk vi något, att under alla
skarvar på åarna och stänger måtte
vara ett fast underlag. Låt oss tänka
följande gammaltida "kratakt". Under
detta tak inrymdes, Stall, Fähus, fodet-
lada, Låge och sädlada. Så var
från bakken uppluggt inuti huset
en kvärvägg som gav barna med sina
röster. Således en vägg mellan stall

19)

ACC. N.R. **M7146**:19.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och Fähus, som en likadan väggmel-
lan fähus och första s.k. Foderladan.
Obs! Precis i dessa väggars röst "Hos-
vade" man ärar eller lade slannarna
bortpå varandra. Så blev skarven
starkare, och äsen fick sitt behövliga
stöd. Å större herregårdar till
exempel Hinhults gods i Kråksmå-
la socken var före den stora bran-
den 1919 två präsklagar intill varand-
ra. Obs! Där kunde ej vägar finnas
emellan fast anstänkt var bengt. Obs!
"Ryggas och ricäsar (2. på var sida
om ryggsäsen) förstärktes på sam-
ma sätt som "basteskjulet" i bek-
ning n:o 4 g. S. v. s. släpbor under ä-
rnarna och vilade stötkornas medre-
ändar på Bidestockarna, som gå förs

20.)

ACC. N.R. M. 7146:20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

över husen uttöft. Obs! Vi kunna ej
till flera stättenordningar från gam-
mal tid än vad hittills upptecknats.
Jag har delvis näst något avvika
från frågor i Listan för att lämna
redogörelser för hur det varit hos
oss. Obs! Se anslutade städen och
spranten har varit typiska för vår ot-
den tid som gagna det. Se, som fin-
nas kvar äro kvarlevor från gam-
mal tid. Obs! Genomläs några uppteck-
ningarna och bese dithörande be-
rättelser, så äro vi på det klara med
hur det varit hos oss. Att avvikelser
förekomma, delvis härifrån ligger klart
för en och var. Frågelistan förjswäl
omfattar hela vårt land och bygg-
nadsmetaderna hava vällat även i gam-
mal tid.

21.)

ACC. NR. M. 7146:21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Andelning 2. betyder hus med Takstolar.

De hittills antagna de "takstoden" och "spanken" vara föregångare till Nutida Takstollsystem. Det är intressant iakttaga t. ex. huru först sicäarna ringa vika, men ryggen bibehålls. Så hava vi sett och fått upptecknat om huru Spödbenen, som Källrannans med "Haubjälken" bildade ett "Takspank". Vi få och veta att mellandessa spank var högst 6 alnar. Sen beräknade "spankens" antal på huset längd. "Spank" utan "Haubjälke" veta vi in- hel om hos oss. Vid tiden 1870. började man mera allmänt med takstolar hos oss både i stugor och ladugårdar; men före denna tid var takstol-

29.)

ACC. N.R. M. 7146:22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lar kända sparsamt ä herregårdar
men vi skola hålla oss till orten
härstädes i allmenhet först hos bän-
derna och sedan hos forpare. För-
sta början till Takstol, som jag kun-
nat upptäcka hos en samlekning
N:o 6. R. visar. Den är i en Lada från
tiden 1858. hos Lantbr: F. P. Karlsson.
adr: Lindskult² Kråksmåla. Det är
vi säga, en början till nufida
takstol. "Det är inte bastant" (starkt)
sade den gamle lantbrukaren, "Men
det var sedan den tiden." Vi se ena
sparren vara spantet består 1. vila
infäckt i väggbandet 2. och inne i hu-
set ett lodrät stöd 3, som är fäst
med 2. brädymningar i väggen.
"4 är" Det är Hantfjälken som tillhör
våra takspant.

Obs! "Spawn och Takstol" äro kända
i våra orter, men Stödben utau "Hau-
bjälke" kunna vi ej finna hos oss. Obs!
Vag kan ej finna sådana i något
sakundslag; men det finnes Gi-
vetvis andra orter i Västlands-
Men Lagenhet. Furåkra byggdes av
Timmermannen Johan Petter Petters-
son född 1834 i Kråksmåla. Bonings-
huset byggdes omkring 1870 och har
takstolskonstruktion, som Teckning
N:o 6. E. visar. Stödbenet är fäst i "Tusen"
= (hos oss Böken) och ligger den starkt af-
skjutet på Långväggens översta tim-
mer "Väggbandet." Men trots att Tusen
är starkt uppskjutande, så har den
ett kort lodrätt Stödben. Innanför.
Långväggen leder en Bjälke i jäm-

24.)

ACC. N.R. M.7146 : 24.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

höjds med "Väggbandet" rätt nära det-
samma. Obs! Denne bjälke vilar på
husets "bindstreck", som går tvärs över
huset mellan långsidorna, som äro i
liggande knuttrering. Denne bjälke,
som är jämlöparne och i jämhöjd
med väggbandet heter hos oss "Bärli-
na" och är samma, som prägelstans
"Rem", Obs! Ty såvåliga gamla timmer-
män, såde som samma bjälke i mina
projär "Remträet", så här råder inget
tvivel att vi äro ense. Obs! För att vara
riktigt viss på min sak lossade jag
en bräda i golvet på vinden, en byggde-
forskare har insett alltid sina med-
delanden "hemma på hyllan." I dag
den 11/2-1941. har jag hos Lantbr. Fräken
Hulda Johansson, adr: Lundsby, "Präkt"

25.)

ACC. N:R. M. 7146:25.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

måla funnit precis sådana takstolar i en Ladugårdslänga i Skindrum. Ladugården är byggd för 38, är ren av sagemannen Mandus Gustavsson. Obs! Men här är i våra orter många boningshus och ladugårdar med precis samma takstolar. De tyckas mig vara typiska i Råghult & Kråksmåla. Förklaring över teckning N: 6. Le. 1-1. är stödbenen varan. Spaket består tillsammans med "Hantbjälken 2." — "3. är Fassen eller Bröken." "4. Stödbenet." "5. Bärslinan eller remmen." "6. Väggbandet med ett underliggande fimmer i sidaväggen." "7. är en av de tvärgående bindstäckarna. —

Obs! En annan, något avvikande Takstolskonstruktion, förekommer här

26.)

ACC. N.R. M. 7146:26.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ass l. ex. i Stora Ladugårdar, mafi-
vet å teckning N:o 8. M. är från Ekögård
has en storbande i Högkultsmacken,
men flera sådana Ladugårdar fin-
nas. adr: F.d. Lantbr: Johan Fricksson,
adr: Ekögård, "Fräseke" (Nu bolags-
gård.) Här är det blott 3 alvar mellan
varje spant, men det behöves vara
lätt, ty det är hårt, brant, takfall.
I mitt lilla hem är det 4 alvar mellan
varje spant. Vi äro då på det klara
med att ju högre och brantare
takfallet är, desto tätare med spant
på sträckan räknat. Men nu till
rest bemälda Takstol. Här ligger
"Bärliuan"=(remmen) 30. tum lägre än "Vägg-
bandet" och en alu från väggen, men
vilas på husets Bindstockar, som lig-

27)

ACC. N. R. **M. 7146** : 27.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ga blott 3. alnar från varandra. Tassen-
(Bocken) vilas på "väggbandet",
men stödkencket har med sin övra ända
fäste i sparket varpå taket vilas.
Nollra ändan är litet infädd i Bräli-
nan och stöder med ändan på Binde-
stocken. Obs! Naga teckning N^o 8. M.
Förklaring över teckning N^o 8. M.
"1-1. bildar tillsammans me "Hambjäl-
ken 2. Sparket." "3. är Stödkencket" "4.
"Tassen eller Bocken." "5. är Väggbandet."
"6. underliggande väggpinnar." "7. är
en av husets Bindestockar." "8. är Brälinan
eller Kemmen." — Obs! I Frägelstae
märkes en andra takstolskonstruktion.
Den tillhör gammaltida "Skiffesverk".
T. ex. från våra gammaltida präst-
logar. Sam vi veta, så hadde timrens

28.)

ACC. N.R. M.7146:28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ändar i skiffesverk fästet i "urkloade"
stolpar. I stolparna åter hade nertill
fäste medelst tapp i husets "flattring" och
över medelst tapp i "vägbandet" (ringen).
Något lägre än "vägbandet" löpte para-
llelt med detta en Bärlina, vari det lufan-
de stödbenet hade fäste nederst. Bind-
stockarna vara med sina ändar
huggna igenom timren i Långsidoras
skiffesverk, eller som Teckning N:o 7. N. visar
"Tappad" in i stolpen. Förklaring över
Teckning N:o 7. N. "1-1. Stödbenen vilka till-
sammans med "Hauvjälke" bilda de spär-
ret varpå taket vilas. 3. Är det medställda
stödbenet, som med sin övre ända
med "Laxbjärt" liksom infälld i ena spär-
halvan. Nedre ändan är liksom infälld i "Bär-
linan" 5. och stöder f. ö. mot Bindstock 8. -

29.)

ACC. N.R. M. 7146:29.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"6. är "Väggbandet." "7. är stolpen, som öpp-
 till är tappad i "Väggbandet." Se prickade lin-
 jerna utvisa var stolpen är "Ulkload"
 till fäste för fimerens ändar." "10. är s.k.
 "Klipf" variprån man från lagkistans steg
 öpp i "Hälalet." "9. är en Medstöd, som
 ger stadga åt stolpen 7. och Bindstaks-
 "11. är del av den s.k. "Ladbalcken." Obs! Vi kan
 ske utta, att de gammaltida, Småländ-
 ska träsklagarna i band = Herregård
 och Torp hade sin längricktuining proväs
 huset, och så är det med våra logar
 ännu, fast i nyare typer. Så utgöra dessa
 Ladbalckar i skiffesverk av plank lagkis-
 tans längridor, under det att kortridorna
 äro av fimmer i skiffesverke. men numera
 är den beskrivna logtypen föråldrad.
 Liksam dihörande närmast beskrivna

30.)

ACC. N:R. M. 7146:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Takstol. Men jag skall ännu ombela
en takstolstyp vår senaste för "Skiffes-
verk," ty vi bygga numera våra fä-
hus, stallar, löge m. m. i skiffesverk.
Stolparna äro desamma, som i gamla
tidens skiffesverk, men jag vill visa Tak-
stolskonstruktionen, ty det är den, som
främst berör. Och! Vi märka att h.ex.
Bindestockarna i Fåhuset lägges 8 tum
lägre än "Väggbandet." Bindestockar-
nas ändar vila på krakvorna träd,
som på byggnadspråket heta
"Fässor." Fässan är med sin ena del me-
delst 8. långa runda 1-tumsjärn skru-
vad vid stolpen, så muttern är
på stolpens utsida. Den andra delen
av "Fässan" är på samma sätt skru-
vad fast vid Bindestocken, och gå

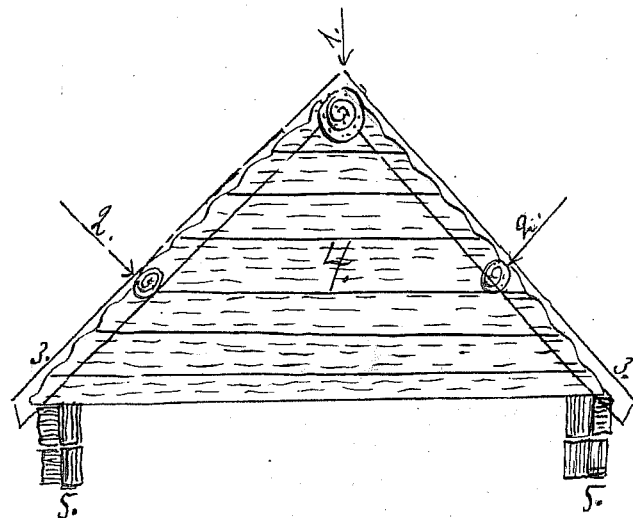
31)

ACC. N:R. **M.7146**:31.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

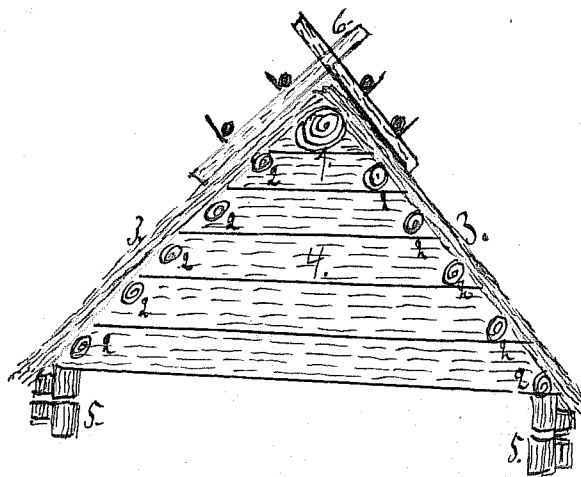
Skruvarna även igenom "fästen" (Bocken)
som vilas på "bindestacken" Spantets
ändar äro medelmåttigt utskjutande
över väggen och spanken likt infällda
i väggbandet. Obs! Bese noga teckning
N:8! Den verkar stark och den bakstolpen
är "dunderidan." Förklaring över
teckning N:8. "1-1. är tillsammans
med "hantljäcken" 2. Spantet." "3-4. är
stödben, som ha fästen i ena spantkal-
van, med kort tapp i "Väggbandet". och
Fästen 5. = (Ny typ.) "7 är stolpen för det lig-
gande timret = (skiftet.) "8 är fästman med
sina skruvar." 9 är del av "Flattringen"
vari stolpen och är tappad. "10. del
av grunden." "11. Smedträv. Set hela är
auktligen starkt. men det är krävande
skaffa-brakvuxet träd till flera "Fästen."

jag har nu så långt oss är möjligt
besvarat frågorna till "Taktit-Faktat".
Detta under så gammal erkänd Bygg-
mästares ledning, som Mr. Gustafsson.
Och! Att jag ej exakt kunnat hålla
mig till prägelistan utan måst fram-
hålla vad, som varit och är typiskt
för våra orter har varit en lät för-
skäliga skäl nödvändigt. Jag har nä-
got berört herregårdar och Torp, men mest
hållit mig till våra Bränders byggnader.
Ynga av de personer från vart hus jag
tagit motif till teckningarna äro in-
flyttade från annan ort. Set, som
beskrivits är inhemskt hos oss, och
inget mera, som berör ämnet i fråga
finner jag från våra orter. Alltså!!

N^o 1. a. Åsarna redde från
gaveln i husets köke. Läs i
sid 3. oppbeckningarna.

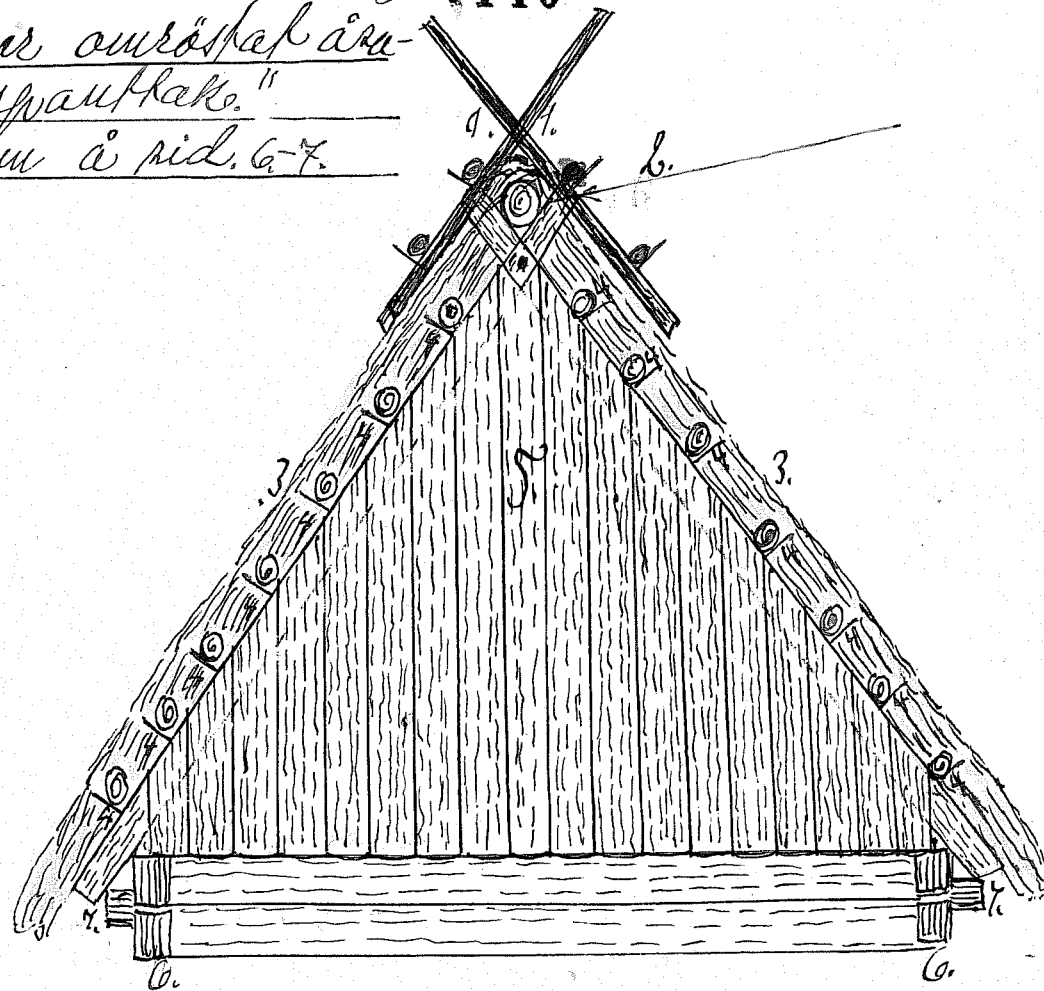


N^o 1. b. visar byggis och be-
målda stänger i kalumnek.
Läs i oppbeckningarna sid: 5.

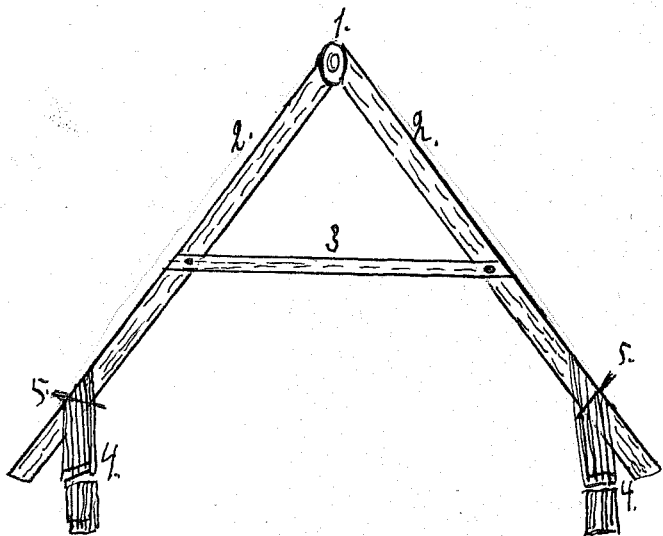


M. 7146:34.

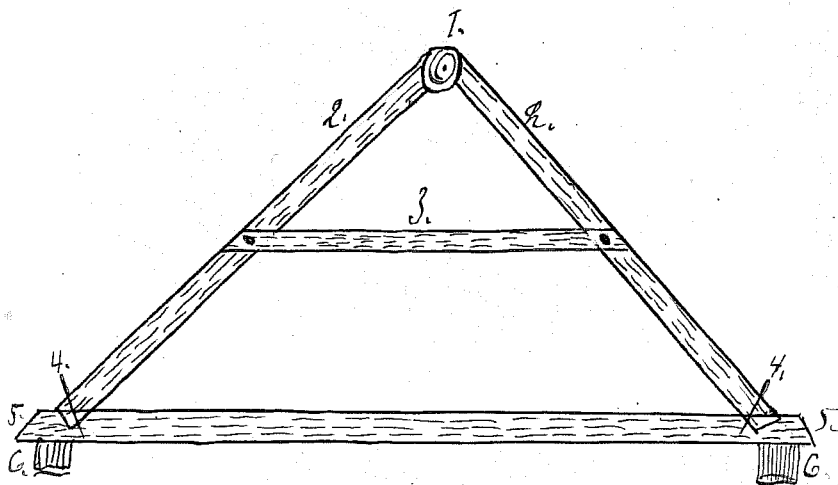
N:o 2. C. Visar omröstnings-
rätt till "spantbalk."
Läs därmed å sid. 6-7.



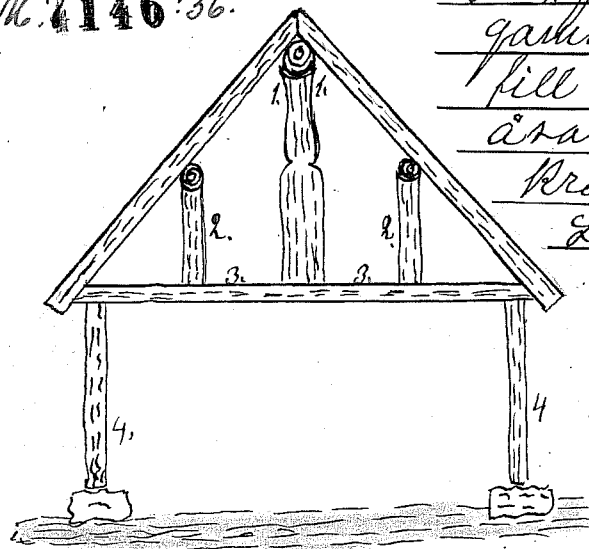
N^o 3. d. Visar "Spant" utan påst. N^o 3. e. Visar huru Takspanten
 Visar även huru spanten fästes
 i husets långväggat. Läs
 i. oppbeckningarna sid. 8!



N^o 3. e. Visar huru Takspanten
 kunde fastgöras på husets
 binderböcker. Läs i sid 9! i oppbeck.

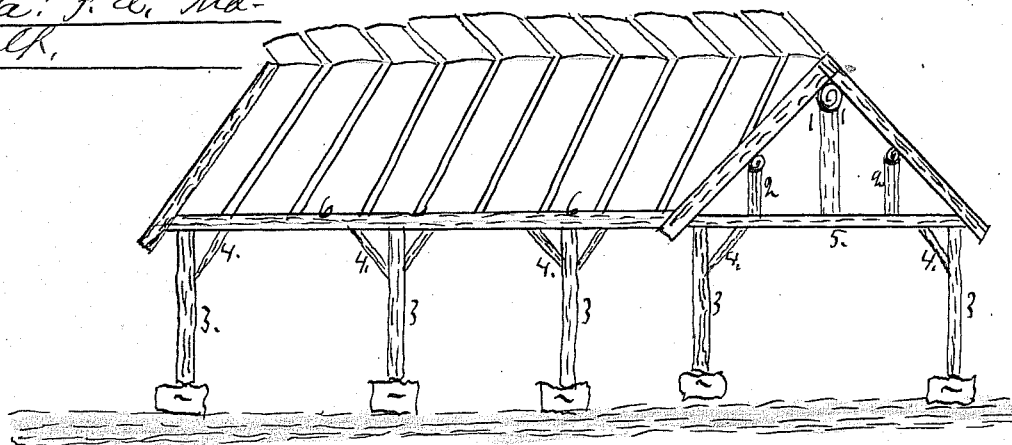


N^o 7146:36.



N^o 4. f. Parke av ingång till
gamnaltida Bäckskjult (Förgränd)
till "Bäckbasta". Värar kuku
ärarna stöttades. Mafin från
Bäckskjult i Högskultsacken m. f.
Läs å sida 10, oppbeckningarna

N^o 4. g. "Stolpaskjult." Läs å sida 10.
i oppbeckningarna. F. d. Ma-
lil från Högskult.



N^o 5. h. "Skaru au Ryggas" N^o 7146:37.
Läs å sid: 17. oppled:

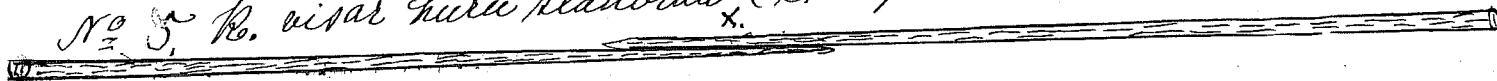


N^o 5. i. "Skarvad ricås." Läs å sid: 18.



N^o 5. j. Planor=(stänger) där de mätes!

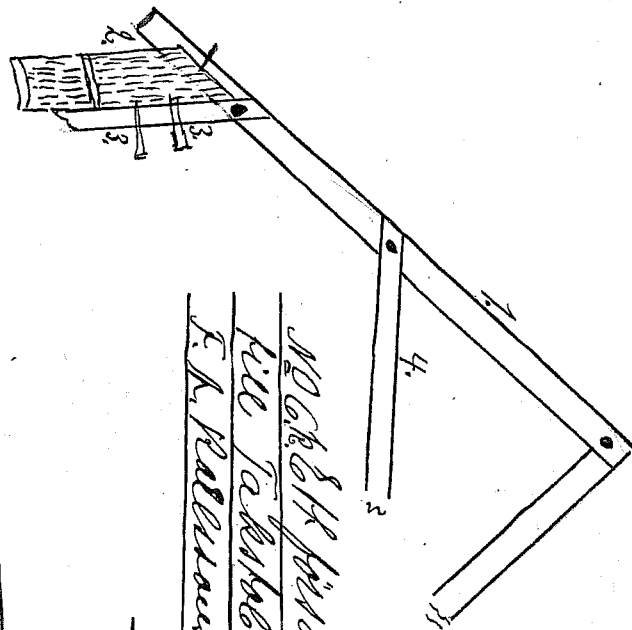
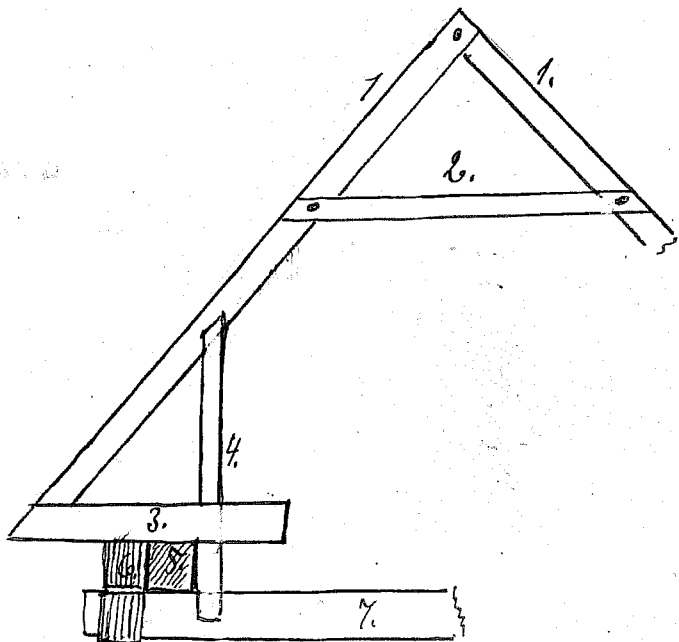
N^o 5. k. visar huru planorna (stängerna) lades till mätes.



N^o 7146: 38.

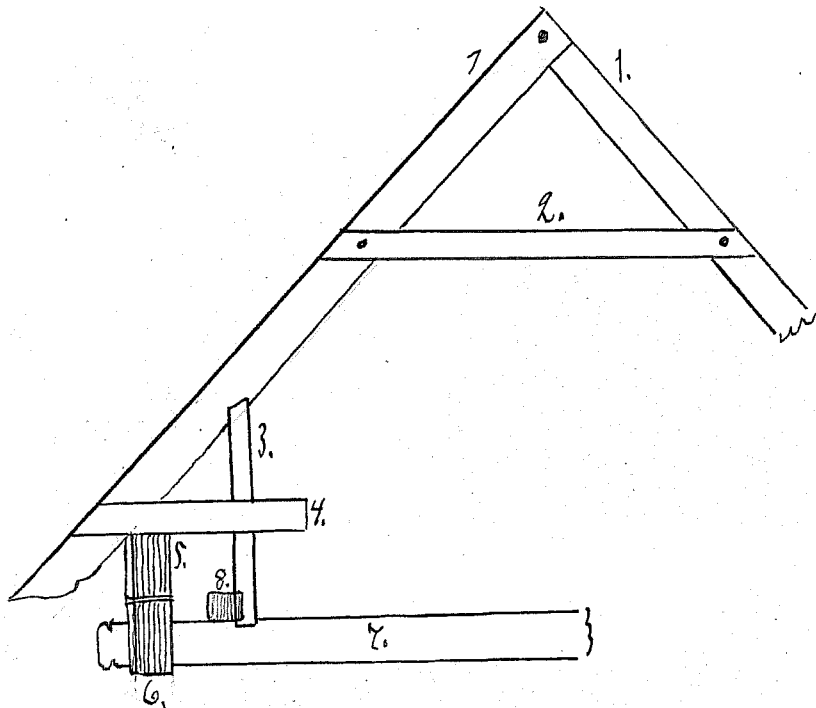
N^o 6. L. Våra allmänna takteckningar.

Läs i öföfningarna sid. 25.

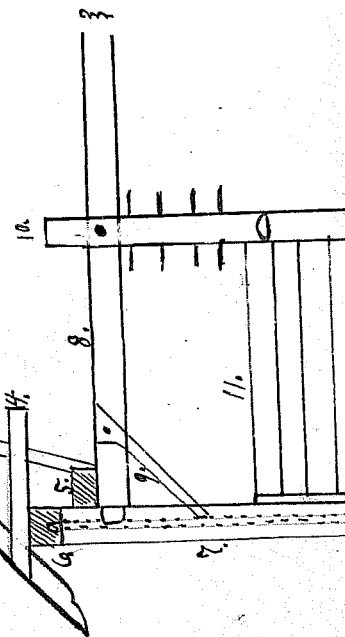
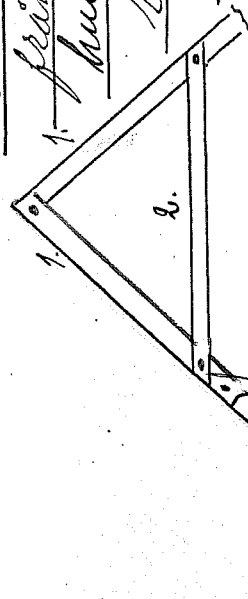


NO 6. L. Våra allmänna takteckningar.
Läs i öföfningarna sid. 25.
F. A. Wallman gärd. 1858.
Härsköfning.

N^o 7. M^o. Visar Raktstol ^{N^o 7146 139}
 linan ligger lägre än "Väggbandet".
 Läs o^{ch} sid 17 i Öppfackningarna!



N^o 7. M^o. Gammalt motiv.
 från Östra = Rät Öfver-
 hult. Långbuktig Östra
 Refrainspann. ad:
 Östra = Rät Öfverhult.
 Läs i öfver sid 48.



N. 7146:40.

N^o 8. Vår senaste takstolstyp vid "Skiffesverk."

adr: Krendatorn Brust Karlman & Kråksmåla. Byggt 1931.

Läs i oppt: Sid: 37.

